

Добрые травы. 1941.

Литература:

1. Рерих Н.К. Человек и природа: [Сб. ст.]. — 2-е изд., исправ. — М.: Международный Центр Рерихов, 2005.
2. Беликов П.Ф. Рерих: опыт духовной биографии.- Новосибирск, 1994.
3. Рерих. Антология гуманной педагогики. -М.: изд Дом Шалвы Амонашвили, 2004.
4. Компанцева Л.В., Дементьева Н.И., Черноиванова Н.Е. Жемчуг исканий: творческий поиск путей духовно-нравственного воспитания дошкольников на основе литературно-художественного творчества Н.К.Рериха. - ростов-на-Дону: Булат,2009.

Поняття «Фізична культура» у педагогічній науці

В.В. Демченко, аспірант, викладач кафедри фізичного виховання і оздоровчої фізичної культури
Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Сьогодні в Україні існує гостра необхідність у висококваліфікованих фахівцях з фізичної культури, які були б підготовлені до роботи в сучасних умовах, оскільки великі розумові навантаження дітей в школі, малорухомий спосіб життя (вільний час проводять біля телевізора, грають сидячі у комп'ютерні ігри) приводять до того, що у більшість школярів погіршується стан здоров'я. Тому одним з важливих завдань на сучасному етапі є турбота про здоров'я молодого покоління, здатного до активної творчої діяльності в усіх сферах життя демократичного суспільства [4, с. 3].

Метою статті є систематизація підходів вітчизняних і зарубіжних педагогів до трактування поняття "Фізична культура".

Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження свідчить, що поняття "Фізична культура" неоднозначно тлумачиться різними дослідниками.

Так, Л. Матвеев і А. Новіков вважають, що фізична культура – це частина культури суспільства, зокрема, сукупність його досягнення в створенні й раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов спрямованого фізичного вдосконалення людини.

У змісті фізичної культури вчені виділяють дві частини: 1) цінні здобутки суспільства відносно поліпшення і досягнення рівня фізичної підготовки людей; 2) використання позитивних результатів цих засобів, методів і умов [3, с. 12]. У вузькому значенні "Фізична культура" усвідомлюється як фізична культура особи, яка є відображенням засвоєних людиною фізкультурних знань, умінь, навичок.

Фізичною культурою називають також один з навчальних предметів в школі. Тому Л. Матвеев і А. Новіков радять до поняття "Фізична культура" додавати відповідні уточнюючі прикметники: особиста фізична культура, шкільна фізична культура і тому подібне.

Фізична культура, як і культура взагалі, – це продукт діяльності суспільства. На кожному етапі вона змінюється залежно від умов, які створюються громадською формацією. В той же час використовуються цінні здобутки людства відносно фізичного

вдосконалення людини, оскільки фізична культура впливає і на її духовний світ, тобто на світ емоцій, естетичних смаків, етичних і світоглядних уявлень.

На думку Б. Ашмаріна, фізична культура – частина загальної культури народу. Вона є сукупністю матеріальних і духовних цінностей суспільства, створених і використовуваних ним для фізичного вдосконалення людей [2, с. 13].

Такої ж позиції дотримуються Н. Андрощук і М. Андрощук, які відмічають, що фізична культура передбачає систему спеціальних знань, рухових навичок і умінь, спрямованих на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових і інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Фізична культура спрямована в першу чергу на зміцнення здоров'я людини, продовження її життя, на вдосконалення її усебічного і гармонійного розвитку і використання здобутих якостей в громадській діяльності [1, с. 4].

Суть фізичної культури полягає в забезпеченні спрямованого розвитку життєво важливих фізичних здібностей тих, хто вчиться, оптимізації стану їх здоров'я і працездатності, формування у них рухових умінь і навичок.

Цю думку у своїй монографії розвиває С. Присяжнюк, підкреслюючи, що фізична культура є основним чинником відновлення і зміцнення здоров'я в період становлення і кінцевого формування організму, засобом ліквідації недоліків у фізичному розвитку, джерелом підвищення загальної і розумової працездатності [5, с. 11].

Ми підтримуємо точку зору В. Гостищева, А. Сватъєва, Н. Богдановської, згідно якої фізична культура і спорт відіграють важливу роль у формуванні, зміцненні, збереженні здоров'я громадян, підвищенні працездатності і збільшенні тривалості активного життя.

Цікавою є думка Л. Іванової, яка розглядає фізичну культуру, враховуючи особистісно орієнтоване навчання, і пропонує власне тлумачення поняття "Фізична культура особистості", за яким вона є частиною загальної культури особистості що визначає її культуру відносно свого здоров'я і формується в процесі фізичного виховання.

Отже, фізична культура – частина загальної культури, яка спрямована на виховання у людини потреби і звички регулярно займатися фізичними вправами, тобто привчає людину до здорового способу життя.

Загальне для усієї безлічі підходів – присутність діяльнісного аспекту, а також специфічне віддзеркалення індивідуального або соціального ефекту фізкультурної діяльності.

Говорячи про ціннісний потенціал фізичної культури, необхідно мати на увазі два рівні цінностей: громадський і особистісний – і представляти механізм перетворення громадських цінностей в особисте надбання кожної людини.

До громадських цінностей фізичної культури відносяться: накопичені людством спеціальні знання; спортивна техніка, технологія спортивної підготовки; спортивні досягнення, кращі зразки моторної діяльності; методики оздоровлення – все те, що створено людьми для фізичного вдосконалення, оздоровлення і організації здорового способу життя.

Особистісний рівень освоєння цінностей фізичної культури визначається: знаннями людини в галузі фізичного вдосконалення; руховими вміннями і навичками; здібностями до самоорганізації; орієнтацією на заняття фізкультурно-спортивною діяльністю.

Розбіжності, що мають місце, на перший погляд, в точках зору на індивідуальну і соціальну сторони фізичної культури не мають антагоністичного характеру, не відрізняються докорінно. Швидше вони підкреслюють факт наявності діалектичного

протиріччя і єдності між індивідуальним і соціальним аспектами фізичної культури, виражаючи тим самим двоїстість ефекту від її впливу.

Особистість є сполучною ланкою між соціальним середовищем і організмом людини, при цьому вона виступає у взаємодії з культурою в трьох найважливіших аспектах:

- засвоює культуру, будучи об'єктом культурної дії;
- функціонує в культурному середовищі як носій і виразник культурних цінностей;
- створює культуру, будучи суб'єктом культурної творчості.

Залежно від змісту і спрямованості загальної культури, фізична культура приймає певні форми, наповнюється відповідним змістом і розвивається у межах своїх основних функцій, до яких відноситься передусім формування і вдосконалення фізичних кондицій людини. Процес перетворення її фізичної природи зумовлює розвиток специфічної свідомості і поєднується з формуванням цілісних психофункціональних систем, що зумовлюють можливість формування відповідних потреб, мотивів, ціннісних орієнтацій. У такому змісті й спрямованості фізична культура з'являється як умова і результат розвитку людини, має сенс і соціальну цінність як для індивіда, так і для суспільства в цілому.

Література:

1. Андрощук Н., Андрощук М. Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості). Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. 160с.
2. Ашмарин Б.А., Виноградов Ю.А. Теория и методика физического воспитания: Учебник для студентов факультетов физической культуры педагогических институтов по спец. 03.03 «Физкультура». М.: Просвещение, 1990. 226 с.
3. Матвеев Л.П., Новиков А.Д. Теория и методика физического воспитания. М.: Физкультура и спорт, 1976. 304 с.
4. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи / під заг. ред. Т. Круцевич.: К. 2009. 42 с.
5. Присяжнюк С.І. Фізичне виховання. Київ.: Центр навчальної літератури, 2008, 504 с.

Спортивна команда як соціально-психологічний феномен

О.В. Дудченко, студентка гр. МЕ-13,

О.В. Музиченко, викладач кафедри фізичного виховання
Кіровоградський національний технічний університет

Спортивна діяльність здійснюється в умовах постійної взаємодії з партнерами. Тому в спорті виразно проявляються соціально - психологічні закономірності, що відображають суспільні відносини. Соціально - психологічні аспекти спорту дуже різноманітні. Це і прояв суспільної уваги до діяльності спортсменів високого класу, і формування позитивних рис особистості спортсменів, і закономірності групової взаємодії, включаючи лідерство, згуртованість, сумісність та інші соціально - психологічні феномени. Емоційний стан команди, позитивні або негативні міжособистісні відносини